

پوهنتون اسلام
پوهنځی شرعیت و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

احکام زمین های عشری و خراجی در فقه اسلامی و تطبیقات معاصر آن در افغانستان رساله ماستری

محصل: جمال الدین "اکلیل"

استاد رهنما: استاد وزیر محمد "سعیدی"

سال ۱۴۰۱ هـ ش ۱۴۴۴ هـ ق

پوهنتون سلام
پوهنځی شرعیات و قانون
پروگرام ماستری فقه و قانون

امارت اسلامی افغانستان
وزارت تحصیلات عالی
معینیت امور علمی

احکام زمین های عشری و خراجی در فقه اسلامی و تطبیقات معاصر آن در افغانستان رساله ماستری

محصل: جمال الدین "اکلیل"

استاد رهنما: پوهاند دکتور وزیر محمد "سعیدی"

سال 1401 هـ ش 1444 هـ ق

پوهنتون سلام

پوهنځی شرعیات و قانون

دپارټمنت فقه و قانون

بورډ ماسټري

تصديق نامه

محترم جمال الدين ولد هدایت الله ID: SH-MSF-98-535 محصل دور هلم فقه و قانون که رساله ماسټري خویش را زیر عنوان: احکام زمین های عشری و خراجی در فقه اسلامی و تطبیقات معاصران در افغانستان په روز دو کالند تاریخ ۱۷ / ۱۱ / ۱۴۰۱ هـ ش موفقانه دفاع نمود، و په اساس بررسی هیات تحکیم مستحق ۹۰ (نمره به عدد) نور پور (نمره به حروف) گردید، موفقیت شان را از الله متعال خواهانیم.

اعضای هیات تحکیم:

ردیف	نام استاد	عضویت	امضاء
۱	دکتور رفیع الله عطاء	عضو هیات	
۲	دکتور عبدالله حقیار	عضو هیات	
۳	استاد وزیر محمد سعیدی	استاد رهنما و رئیس جلسه	

..... معاون علمی

..... امر بورډ ماسټري

خلاصه بحث

بدون شک زمین های عشری و خراجی از سرمایه های بزرگ ملت و دولت ها میباشد، همین زمین های عشری و خراجی اند که اقتصاد و روند زندگی مردم و دولت ها را استوار نگه می دارند، پس مسئله عشر که از زمین های عشری بدست میاید در شریعت بسیار مهم بوده و یکی از ارکان پنجگانه اسلام می باشد، کسانی که از زکات انکار می ورزند اسلام عزیز آنان را در حکم مرتد قلمداد میکند، و کسانی که از دادن عشر و زکات ابا می ورزند با آنان بر خورد جدی می نماید، حتی خلیفه اول مسلمین بر علیه کسانی که از دادن عشر و زکات خودداری می کردند جهاد اعلان کردند، پس عدم پرداخت عشر و زکات که محصول همان زمین های عشری است در اسلام جرم پنداشته شده است.

خراج هم حکمی از احکام اسلامی بوده که تاریخ آن به قبل از اسلام بر می گردد، که اسلام نیز حکم آنرا ملغی قرار نداد، بلکه با سهولت های بیشتر برای پرداخت کنندگانش حکم آنرا بر حال گذاشت، و از آن دولت های مسلمان در بازسازی و نوسازی ملت و مملکت شان استفاده نمودند، و حکم ادای آنرا فقهای اسلامی واجب دانسته اند، پس در هر صورت باید حکام مسلمان خراج را از اهل آن اخذ نمایند و در راه معین آن بمصرف برسانند.

از اینرو دولت اسلامی افغانستان برای جمع آوری عشر و زکات باید قانون وضع نماید، و طبق آن عشر و زکات را جمع آوری نموده به مستحقین اش برساند، همچنان دولت اسلامی افغانستان برای جمع آوری عشر افراد متدین و امانت کار را توظیف نموده بیت المال ها را ایجاد نماید.

بناءً هر کدام از عشر و خراج که محصول زمین های نامی و کشتی می باشند، با جمع آوری آنها میتوان نیاز دولت، فقراء، مساکین، ایتام، بیوه زنان، بازسازی، سد ثغور کشور و بالآخره تمام نیازمندان را تامین کرد، و ازین طریق میتوان ادای حقوق الله و حقوق العباد را بجای آورد.

اسلام - خراج - زمین خراجی - عشر - زمین عشری - زکات - فقها - احکام.

فهرست موضوعات

مقدمه	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
اسباب اختیار موضوع	Error! Bookmark not defined.
اهمیت موضوع	Error! Bookmark not defined.
پیشینه تحقیق	Error! Bookmark not defined.
سوالات تحقیق	Error! Bookmark not defined.
اهداف تحقیق	Error! Bookmark not defined.
روش تحقیق	Error! Bookmark not defined.
خطه بحث	Error! Bookmark not defined.

فصل اول

مفاهیم و کلیات	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
مبحث اول: مفاهیم و کلیات احکام زمین های عشری و خراجی	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: تعریف احکام	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: تعریف زمین	Error! Bookmark not defined.
مطلب سوم: تعریف زمین های عشری و خراجی	Error! Bookmark not defined.
مطلب چهارم: فرق بین زمین های عشری و خراجی	Error! Bookmark not defined.
مطلب پنجم: تعریف عشر	Error! Bookmark not defined.
مطلب ششم: تعریف خراج	Error! Bookmark not defined.
مطلب هفتم: واژه های مشابه عشر و خراج	Error! Bookmark not defined.
مبحث دوم: دلایل مشروعیت و حکمت عشر و خراج	Error! Bookmark not defined.
مطلب اول: دلایل مشروعیت عشر و خراج از قرآن و سنت	Error! Bookmark not defined.
مطلب دوم: حکمت و فلسفه عشر و خراج در اسلام	Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: مروری بر تاریخ زمین های عشری و خراجی در عصر رسول الله _ .. Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: دیدگاه حضرت عمر در مورد زمین های خراجی شام..... Error! Bookmark not defined.

فصل دوم

شرایط زمین های عشری و احکام آن Error! Bookmark not defined.

مبحث اول: شرایط عشر و احکام آن Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: شرایط زمین های عشری Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: شرایط عشر دهندگان Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: شرایط عامل عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: انواع و دلایل وجوب عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: حکم عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: وقت ادای عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب هفتم: اسباب اسقاط عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب هشتم: جمع شدن عشر و خراج در یک زمین و اختلاف علماء Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: نصاب زمین های عشری Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: نصاب در کدام حاصلات زمین میباشد Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: دیدگاه علماء در مورد نصاب عشر Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: دیدگاه علماء در مورد حاصلات زمین های عشری Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: نقش عواید زمین های عشری در نظام داری دولت Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تامین بیت المال Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مدیریت سالم از عواید زمین های عشری Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: مصارف و توزیع عواید زمین های عشری به نیازمندان Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: نقش عواید عشری در فقر زدایی Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: تقویة نظام مالی دولت از منابع عواید زمین های عشری Error! Bookmark not defined.

فصل سوم

زمین های خراجی و احکام آن Error! Bookmark not defined.

مبحث اول: شروط، نصاب و حکم زمین های خراجی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: شروط زمین های خراجی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: شروط عامل خراج..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: آداب عامل خراج..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: خراج در کدام حاصلات زمین میباشد..... Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: انواع زمین های خراجی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب ششم: خراج در کدام وقت ساقط میگردد..... Error! Bookmark not defined.

مطلب هفتم : مقادیر خراج..... Error! Bookmark not defined.

مبحث دوم: اشیایی خراجی و مصارف آن..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: دیدگاه علماء در مورد حاصلات زمین های خراجی..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: خراج بالای کدام اشخاص است..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: مصارف خراج..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: وقت ادای خراج..... Error! Bookmark not defined.

مطلب پنجم: اسقاط عواید خراج..... Error! Bookmark not defined.

مبحث سوم: نقش عواید زمین های خراجی در نظام دولت داری..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: تامین بیت المال..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: مدیریت سالم از عواید زمین های خراجی و تقویه نظام مالی دولت..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: توزیع عواید زمین های خراجی به نیازمندان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب چهارم: نقش عواید خراج در فقر زدایی..... Error! Bookmark not defined.

مبحث چهارم: در مورد زمین های افغانستان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب اول: راجع به زمین های دولت افغانستان..... Error! Bookmark not defined.

مطلب دوم: تا کدام زمان زمین های دولت افغانستان خراجی بودند..... Error! Bookmark not defined.

مطلب سوم: تطبیقات فعلی زمین های دولت افغانستان..... Error! Bookmark not defined.

نتیجه گیری..... 1

پیشنهادهات..... 2

فهرست آیات قرآن کریم..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فهرست احادیث نبوی _..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

فهرست مصادر و منابع..... ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.

نتیجه گیری

از بحث و جستجوی فوق معلوم گردید:

- 1- زمین های عشری و خراجی دو منبع بزرگ عایداتی برای یک دولت اسلامی می باشد.
- 2- جمع آوری محصولات زمین های عشری و خراجی وظیفه دولت اسلامی و امیر آن می باشد.
- 3- در صورت انکار و عدم پرداخت عشر حاکم مسلمان حق جهاد علیه مانعین را دارا می باشد.
- 4- مصارف عشر به نص قرآنی تعیین شده و باید حاکم و امیر مسلمانان حق را به حقدار برساند.
- 5- مؤظفین اسلامی در جمع آوری عشر نباید بالای مردم از ظلم و ستم کار گیرند.
- 6- مسلمانان در ادای عشر نباید از کوتاهی و تکاسل کار گیرند چون عشر از فرایض الهی است.
- 7- مصارف خراج نیز تعیین گردیده است باید در همان راه اصلی اش به مصرف برسد.
- 8- خلیفه، امیر و پادشاه مسلمانان منحصراً نگهبان و امانتدار خزانه و بیت المال مسلمانان هستند، حق ندارند مطابق ذوق و خواهشات شان از بیت المال مسلمین مصرف نمایند، و به هرکس ببخشند.
- 9- زمین های اهل افغانستان صلحی بوده عشری می باشند نه خراجی.
- 10- آنچه در تاریخ از خراج اهل خراسان ذکر رفته است همانا خراج رؤوس میباشد نه خراج زمین.
- 11- بنا بر قول صاحب فتح القدير زمین های اهل افغانستان صلحی بوده عشری میباشد نه خراجی.

پیشنهادات

الله الحمد که تا اینجا رسیدم میخوام به زمان داران امور و به کار فرمایان دولت اسلامی افغانستان بعضی پیشنهادات را داشته باشم، با وجودیکه توجه دولت فعلی به این سو تمرکز دارد، و قبلاً بنام قانون عشر و زکات را وضع کرده بودند، ولی باز هم میخوام من نیز توجه دولت را بیشتر بسازم چون ازین طریق دولت ها تقویه می شوند:

- 1- تمام زمین های اهل دولت اسلامی افغانستان عشری میباشند.
- 2- دولت اسلامی افغانستان برای جمع آوری عشر و زکات قانون وضع نماید، و طبق آن عشر و زکات را جمع آوری نموده به مستحقین اش برساند.
- 3- دولت اسلامی افغانستان برای جمع آوری عشر افراد متدین و امانت کار را توظیف نماید.
- 4- دولت اسلامی افغانستان برای جمع آوری عشر و زکات و غیره مالیات های اسلامی بیت المال ها را اختراع نماید.
- 5- دولت اسلامی برای حفظ و نگهداری بیت المال مسلمین کسانی را بگمارد که متصف به صفات امین، حفیظ و علیم باشند.
- 6- دولت اسلامی دست دزدان و رهنان را از بیت المال مسلمین کوتاه نماید و حق را به حقدار برساند.
- 7- دولت اسلامی مانند دور خلفاء و پادشاهان سابق از منابع عشر و خراج دولت خویش تقویه نمایند.
- 8- دولت اسلامی بالای رعیت نه خود ظلم و ستم نماید و نه بدیگران اجازه ظلم و استبداد را بدهد.
- 9- مصارف عشر و زکات در قرآن کریم تعیین گردیده است در همان مصارف اصلی شان بمصرف برسد.
- 10- دولت اسلامی در گرفتن عشر و زکات برای مردم سهولت ایجاد کند.

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانه مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

research.salam.edu.af